

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IV.

Celovec, v sredo 8. VI. 1949

Štev. 44 (229)

Zahtevamo zaslišanje predstavnikov Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško

Izvršni odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je na seji dne 19. maja t. l. zavzel svoje stališče do konference Sveta zunanjih ministrov v Parizu in soglasno sklenil, da odpošlje v Pariz delegacijo Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki bo zunanje ministre štirih velesil na licu mesta seznanila z neznosnimi razmerami, v katerih so koroški Slovenci prisiljeni živeti v tako imenovani »demokraciji« Avstriji. V delegacijo je IOOF izvolil naslednje tovariše:

Dr. Franca Petka, predsednika Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško,

Karla Prušnika - Gašperja, prvega podpredsednika IOOF in predsednika Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške ter **Franja Ogrisa**, člana IOOF in glavnega urednika »Slovenskega vestnika«.

V svrhu izstavitve potnih dovoljenj za člane delegacije je IOOF poslal poslanstvu republike Francije na Dunaju pismo prošnje, v kateri med drugim pravi:

»Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško je edina, ki je upravičena, da zastopa pravice in interese koroških Slovencev, kajti pod njenim vodstvom so koroški Slovenci na strani velikih zaveznikov vodili svojo narodnoosvobodilno borbo in pod njenim vodstvom se borijo tudi danes. Doprinos koroških Slovencev k osvoboditvi izpod fašističnega jarma je neprimerljivo večji kot doprinos Avstrije k svoji osvoboditvi. Zato koroški Slovenci upravičeno pričakujemo, da nam demokracije sile, s katerimi smo se rami ob rami borili proti nemškemu fašizmu omogočijo, da na konferenci zunanjih ministrov obrazložimo svoje stališče.«

Prošnjo za izstavitve potnih dovoljenj je član IOOF dne 27. maja t. l. osebno oddal konsulu na francoskem poslanstvu na Dunaju, ki je prošnjo vrnil s pripombo, da mora biti spisana v francoski in da so potrebne še nekatere formalnosti. Dne 1. junija t. l. je bil dotični tovariš ponovno pri istem konsulu na francoskem poslanstvu na Dunaju in mu predal prošnjo v francoski in z vsemi potrebnimi prilogi. Zdaj pa je konsul ugotovil, da je prošnjo treba vložiti pri francoskem konsulatu v Innsbrucku, ker je tisti pristojen za francosko, britansko in ameriško cono. Nato se je isti tovariš podal s prošnjo v Innsbruck in jo tam dne 2. t. m. oddal vicekonsulu gospodu Debaucourt-u, ki pa je prvotno govoril s poslanstvom na Dunaju. Po triurnem čakanju mu je g. vicekonsul osebno izjavil, da gre tu za politično zadevo in da mora poslati prošnjo v Pariz na francosko zunanje ministristvo, da tam odločijo, kar bo trajalo ka-

ka dva meseca. Na željo dotičnega tovariša, da bi to svojo izjavo dal pismeno, je vicekonsul izjavil, da tega ne more.

Ni prvič, da koroški Slovenci zahtevamo, da mednarodni forum zasliši naše predstavnike, to je predstavnike Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. To zahtevo smo postavili že za časa zadnje londonske konference namestnikov zunanjih ministrov in tudi prej, toda pristojne oblasti te naše upravičene zahteve doslej nikoli niso upoštevale. Spričo dejstva, da smo koroški Slovenci še vedno izpostavljeni vsestranskemu zatiranju in preganjanju, da še vedno nimamo svojih šol, na katerih bi se naša mladina vzgajala v narodnem duhu in v lastnem slovenskem jeziku, da nam še vedno ni vrnjeno naše po nacistih uropano narodno premoženje, odločno zahtevamo, da za-

stopniki štirih velesil zaslišijo zastopnike Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki bodo edini lahko povedali resnico o Slovenski Koroški. Pri tem pa ponovno poudarjamo, da smo koroški Slovenci v borbi proti fašizmu prelili potoke krvi in da naši partizani niso padli le za svobodo sloveskega naroda, temveč prav tako za svobodo in enakopravnost vseh narodov sveta. S svojo neustraheno in odločno borbo smo ogromno doprinesli k uničenju fašizma in se danes s ponosom uvrščamo med zmagovalce. Naša junaška borba pa nam daje pravico, da zahtevamo, da se upoštevajo naše želje in zahteve, da velesile, ko bodo razpravljale o našem vprašanju, pritegnejo edine upravičene predstavnike koroških Slovencev — predstavnike Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.

Stališče Jugoslavije glede usode koroških Slovencev je nespremenjeno

Namestnik zunanjega ministra FLR Jugoslavije dr. Aleš Bebler je šefu urada agencije Associated Press-a v Beogradu odgovoril na njegova vprašanja:

»Pred nekaj dnevi ste mi postavili vprašanje: »Ali Jugoslavija zahteva, da jo na zasedanju Sveta zunanjih ministrov, ko bodo obravnavali vprašanje avstrijske mirovne pogodbe, zaslišijo?« in »Ali se je stališče Jugoslavije napram Avstriji glede Koroške in reparacij od zadnjega zasedanja namestnikov zunanjih ministrov spremenilo?«

Na to Vam lahko odgovorim, da je stališče moje vlade glede usode koroških Slovencev in avstrijskih reparacij nespremenjeno. Kakor je znano, je to stališče v tem, da se na podlagi medsebojnih dogo-

vorov najde rešitev glede poprave meja v prid Jugoslavije, politične, gospodarske in kulturne avtonomije za Slovensko Koroško, jamstva manjšinskih pravic gradiščanskih Hrvatov in bistvenih reparacij. To stališče temelji na tako neizpodbitnih pravicah Jugoslavije in koroških Slovencev kakor tudi na svobodoljubnem duhu naše zunanje politike, to se pravi, na želji, da bi se olajšala sklenitev pogodbe z Avstrijo. Če vlade naših zapadnih zaveznikov želijo medsebojno rešitev zgoraj omenjenih vprašanj, potem je seveda neobhodno potrebno, da vlado FLR Jugoslavije povabijo, naj v Pariz pošlje svoje zastopnike, ki bodo sodelovali s Svetom zunanjih ministrov, da bodo naši skupno rešitev zgoraj navedene in edino mogoče podlage.«

Stavka italijanskih kmetijskih delavcev zavzema vedno večji obseg

Rim. — (TASS). V Modeni je bila demonstracija, ki se je udeležilo 40.000 stavkajočih kmetijskih delavcev. Generalni sekretar italijanske sindikalne zveze Di Vittorio je v svojem govoru izjavil, da se bo v primeru nadaljnjega odpora veleposestnikov stavka kmetijskih delavcev združila z borbo industrijskih delavcev.

Stavka italijanskih kmetijskih delavcev traja že nad dva tedna. V severni Italiji so se stavki pridružili tudi delavci živnoredskih farm. Na jugu vodijo kmetijski delavci odločno borbo, da prisilijo

veleposestnike, da se ravnajo po zakonih glede obdelovanja ledine.

Po sklepu svoje Zveze so začeli borbo za doseg svojih pravic tudi kočarji in najemniki, ki zahtevajo, da se jim pri zbiranju pravica do soodločanja pri kontroli nad pridelki veleposestev. Hkrati zahtevajo pravično razdelitev pridelkov med veleposestniki in najemniki. Zveza najemnikov je svoje člane pozvala, da podprejo kmetijske delavce v njihovi borbi.

Z zaostritvijo borbe kmetijskih delavcev se množijo policijska izživanja, ki povzročajo resne incidente. V zadnjih dneh je prišlo v pokrajinah Pavia, Cremona in Modena do spopadov. Policija je aretirala več sto kmetijskih delavcev.

V protest proti policijskim provokacijam je bila v Bologni in Modeni kratka generalna stavka.

Pri spopadu med stavkajočimi delavci, stavkokazi in policijo v Forli-u je bilo več oseb ranjenih. Delavska zbornica je v protest odredila v vsej pokrajini generalno stavko.

„Zakaj se bojijo miru?“

Bukarešta (TASS). V svojem govoru po radiu »Zakaj se bojijo miru?« je generalni sekretar Komunistične partije Grčije Zachariades med drugim dejal:

»Samo izkoriščevalci in zatiralci grškega naroda, monarhofašistični zločinci in njihovi ameriški naredbodajalci nočejo, da bi v Grčiji zavladal mir. Za njih vojna ni ničesar drugega kot ugodna priložnost

IZ VSEBINE

Nove cene pomenijo za delovnega Sloveka lakoto in pomanjkanje. — Tradicija »ljudskega« sodišča v Gradcu. — Prvi kongres levih socialistov v Avstriji. — Kmetijske obdelovalne zadruge v Makedoniji bodo dobile radijske aparate. — Dveletni plan v Albaniji.

V Romuniji ustanovljajo ljudske odbore

Bukarešta. — (Tanjug) V Romuniji so te dni začeli ustanovljati gospodarske odbore ljudskih svetov.

V LR Romuniji od osvoboditve do danes niso odstranili starih oblik krajevnih oblasti. Občine in okraje še vedno vodijo odbori, ki jih je postavila stara državna oblast. Vse, kar je bilo napravljeno za zboljšanje tega stanja, je to, da so odstranili stare kompromitirane okrajne načelnike in župane, ostali aparat pa je ostal isti. Stare okrajne in občinske oblasti prav za prav niso imele nikakih pooblastil. Vse odredbe in navodila so prihajala iz ministrstva za notranje zadeve, kar je otežkočalo delo na vseh področjih. Šele v začetku letošnjega leta je bil sprejet zakon o ljudskih odborih, ustanovili pa so tudi državno komisijo, ki mora izvesti volitve. Kdaj bodo volitve, še niso objavili. Do izvedbe volitev bodo opravljali del krajevnih uprav imenovani odbori ljudskih svetov. Te dni so začeli ustanovljatičasne odbore krajevnih ljudskih svetov. Vlada imenuječasne okrožne in mestne odbore, okrožni odbori imenujejo okrajne, okrajni pa krajevne. Tudi ti ljudski sveti bodo samo izvrševali odredbe ministrstva, toda v njih bodo vsaj ljudje, ki jih je imenovala ljudska vlada. Glavna naloga teh časasnih ljudskih svetov bo skrb za lokalno gospodarstvo in socialno ter kulturno delo.

D'Arbousier obsodil nesramne metode kolonizatorjev

Pariz (TASS). V Oranu (Algerija) je bilo na čast petemu kongresu Komunistične partije zborovanje, ki se ga je udeležilo tisoče ljudi. Govorila sta generalni sekretar Demokratičnega združenja Afrike Gabriele d'Arbousier in sekretar Komunistične partije Francije Jacques Duclos.

Ko je govoril o vojni v Viet-Namu, je d'Arbousier dejal, da metoda kolonizatorjev, da pošiljajo vojake iz ene kolonialne dežele v borbo proti narodom drugih kolonialnih dežel, ni nova.

V imenu črne Afrike odločno protestiram proti tem nesramnim metodam, ki netijo rasijsko mržnjo in sejejo razdor med našimi narodi.

D'Arbousier je pozval narode Afrike k enotnosti in utrditvi enotnosti s francoskim delavskim razredom.

Jacques Duclos je v svojem govoru razkrinal roparski pohod francoskih delniških družb v Algeriji. Poudaril je, da so za francoskimi kolonizatorji ameriški imperialisti, ki spričo nevarnosti krize mrzlično pripravljajo novo vojno.

Aretacije voditeljev ljudske stranke v Siriji

Beirut. — (TASS). Da bi utrdil svojo diktaturo, je predsednik sirijske vlade Husni ez Zaim aretirati voditelje ljudske stranke Huds Nehira, Hazim Hudsija, Friz Apasija in mnogo drugih javnih delavcev. Prav tako je prepovedal vse liste ljudske stranke. Husni Zaim sedaj tesno sodeluje z voditelji nacionalne stranke, ki je podpirala bivšo sirijsko vlado, čeprav je izkoristil mržnjo nasproti bivši sirijski vladi, da bi prišel na oblast. V Damasku so uradno objavili, da so bivšemu predsedniku vlade Haled Azemu dovolili obnoviti politično delavnost.

Sovjetska zveza brani enotnost Nemčije

Pariz. — Seji Sveta zunanjih ministrov dne 3. junija (preds. zunanji minister ZSSR Andrej Višinski) in 4. junija t. l. (preds. zunanji minister ZDA Dean Acheson) sta bili tajni. Na obeh sejah so ministri razpravljali o predlogih Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike glede berlinskega vprašanja.

Moskva. — »Pravda« ugotavlja v svojem komentarju o pariški konferenci Sveta zunanjih ministrov, da je sovjetska delegacija prišla na konferenco s konstruktivnim programom za enotnost Nemčije. Njeni predlogi temeljijo na sklepih potsdamске konference in predvidevajo ustanovitev mirne in demokratične Nemčije s sodelovanjem štirih velesil.

Francija, Velika Britanija in Združene države Amerike pa so ta sovjetski pro-

gram odklonile in očitno delajo na tem, da bi Nemčijo končnoveljavno razcepile. To je vzrok za odklonilno zadržanje Sovjetske zveze napram načrtom zapadnih sil, piše ob koncu »Pravda«.

Stavka pristaniških delavcev v Angliji

London. (Tanjug) Stavkajoči pristaniški delavci v Bristolu, Weymouthu in Liverpoolu so na svojem zborovanju sklenili, da se vse dotlej ne bodo vrnili na delo, dokler ne bo urejen spor, ki je nastal zaradi tega, ker so v Liverpool poslali kanadsko ladjo »Dromor« s posadko stavkokazov. Iz solidarnosti s pristaniškimi delavci so prenehali delati tudi delavci na pristaniških žerjavih v Weymouthu. Vlada je poslala tjakaj 80 mornarjev, ki skupno s 400 vojaki razklada jo blago z ladij.

Nove cene pomenijo za delovnega človeka lakoto in pomanjkanje

Od včeraj naprej veljajo nove cene živilom, kakor to predvideva »tretja pogodba o mezdah in cenah«, ki jo je za hrbtno ljudstva in v njegovo škodo pred nedavnim skuhala OeVP-jevska-SPO-jevska koalicija.

Nove cene za najvažnejša živila so naslednje: kruh Š 1.90 (prej 1.16), žemlje Š —.17 (prej —.10), bela moka Š 2.— (prej 1.60), pšenični zdrob Š 2.50 (prej 1.68), testenine Š 4.40 (prej 3.20), mleko Š 1.40 (prej 1.36), posneto mleko Š —.66 (prej —.64), sir (Ementaler) Š 20.50 (prej 17.30), svinjsko meso (najslabša kakovost) Š 16.83 (prej 9.91), sladkor Š 4.10 (prej 3.20) itd.

S ponovnim zvišanjem cen najvažnejšim živilom bo delovno ljudstvo — mali in srednji kmet, delavec in nameščenec — prisiljeno na še revnejše življenje kot doslej. Vsi vemo, da mnoge družine vsled nizkih mezd in in visokih cen že doslej niso mogle kupiti vsega, kar se dobi na živilske nakaznice, še manj pa so mogle

kupovati na prostem trgu in si nabaviti obleko, obutev in druge življenjske potrebnosti. Zdaj pa so cene spet navili, v nekaterih primerih celo za 70 do 80 odstotkov, mezde pa so zvišali le za 4,5 odstotkov. Po vsem tem mora biti vsakomur jasno, da je delovni človek v nezno snem položaju in da je njegova življenjska raven čedalje slabša. V bodoče si bo mogel kupiti še manj, trpel bo lakoto, hodil bo bos in nag, ne bo mogel plačati najemnine za stanovanje, skratka, postal bo

popoln revež. In zakaj? — Ker tako hoče gospoda, ki nikoli nima dovolj, ki hoče še večje profite in bi rada svoje žepe še bolj napolnila. Ta ima vsega dovolj, ne trpi pomanjkanja in tudi ne bo občutila novih cen. Delovnemu človeku pa ne bo ostalo ničesar drugega, kot jeklena pest, s katero bo končno le napravil konec vsemu izkoriščanju in izmzgavanju in s katero bo pognal kapitalistično gospodo, ki živi na njegov račun in si ustvaril boljši in pravičnejši svet, svet, ki si ga je prav tako s svojo trdo pestjo in odločno voljo ustvarilo ljudstvo Sovjetske zveze, Jugoslavije in ostalih ljudsko-demokratskih držav.

Tradicija „ljudskega“ sodišča v Gradcu

Gradec. — V Gradcu je bil proces proti skupini neonacistov — Součekovemu adjutantu Hansu Giessaufu in njegovim sodelavcem Karlheinzu Wippelu, Mariju Hutterju, Otonu Röscherju in dr. Herbertu Zederju, ki so bili obtoženi neonacističnega delovanja in širjenja fašistične ideologije. Proces je trajal pet dni. Kakor vedno v takih primerih, je bila sodba tudi tokrat zelo mila.

Sodbo je izrekel senat »ljudskega« sodišča v Gradcu dne 3. t. m. Čeprav se sodišče imenuje »ljudsko« — po tem bi vsak upravičeno sodil, da dela in ukrepa po želji in v imenu ljudstva — sodba nikakor ni bila ljudska, še manj pa po želji in zahtevi in v imenu ljudstva. Ljudstvo bi v takem primeru vsekakor drugače odločilo, odločilo bi tako, da bi bila nacistična propaganda enkrat za vselej onemogočena.

Graško »ljudsko« sodišče pa je drugačnega mnenja in je odločilo tako, da je bil Giessauf obsojen le na tri leta, Wippel pa na eno leto težke ječe. Njihovo premoženje je zaplenjeno. Ostali trije — Hutter,

Rösch in dr. Zeder pa so bili obtožbe zopetnega nacističnega udejstvovanja oproščeni. Hutter je bil obsojen na eno leto težke ječe samo zaradi zločina po § 11 zakona o nacionalsocialistih (§ 11 tega zakona obravnava nacistične funkcije in odlikovanja).

»Oesterreichische Zeitung«, list Sovjetske armade za avstrijsko prebivalstvo piše ob tej obsodbi med drugim:

»Tradiciji« graškega ljudskega sodišča, ki neonaciste navadno oprosti ali jih v najboljših primerih obsodi na zelo nizke zaporne kazni, je to sodišče ostalo zvesto tudi v procesu proti Giessaufu in njegovim sodelavcem.«

Nam in vsem naprednim in resnično demokratičnim silam v Avstriji pa ta ponovni primer favoriziranja neofašizma s strani avstrijskega sodstva zgovorno kaže, da današnja avstrijska oblast nikakor nima namena, da bi zatrla vsako možnost ponovnega nacističnega udejstvovanja in širjenja fašistične miselnosti in da je zato enotna, vztrajna in neizprosna borba vseh resničnih ljudskih sil proti porajajočemu se neofašizmu nujna in potrebna.

Prvi kongres levih socialistov v Avstriji

Dunaj. — V soboto se je na Dunaju začel prvi kongres levih socialistov Avstrije, na katerem sodeluje več sto delegatov iz vseh avstrijskih pokrajin.

Kongres je odprl predsednik združenja naprednih socialistov Erwin Scharf, ki ga je reakcionarno vodstvo avstrijske socialistične stranke svoječasno izključilo, ker je v svoji brošuri »Ich darf nicht schweigen« razkrinkal protiljudsko in protidelaško politiko sedanega vodstva avstrijskih socialistov.

Nato je govoril zastopnik italijanskih socialistov Lelio Basso, ki se je kongresa udeležil kot gost. Dejal je, da so bili italijanski socialisti prvi, ki so ustvarili akcijsko enotnost s komunisti in poudaril,

da so izkušnje druge svetovne vojne pokazale, da le enotnost socialistov in komunistov omogoča uspešno borbo proti reakciji in kapitalizmu.

Sledil je referat Erwina Scharfa o političnem položaju in o nalogah levih socialistov. Scharf je ostro obsodil desne socialiste, ki so se vsi prodali ameriške-mu imperializmu. Prav tako je obsodil tretjo pogodbo o mezdah in cenah ter izpodkopavanje sindikalne enotnosti v Avstriji.

Ob koncu je Scharf sporočil, da se bodo napredni socialisti udeležili volivne kampanje. Svet levih socialistov, ki bo izvoljen na tem kongresu, bo vodil priprave za volitve.

Na progi Kumanovo - Štip so trimesečni načrt presegli za 56 odstotkov

V Makedoniji so pričeli v maju preteklega leta graditi normalnotirno progo Kumanovo — Štip. Proga bo povezala rodovitno Ovčje polje s progo Skopje-Beograd in s progo Titov Veles-Štip, kar bo znatno pripomoglo h gospodarskemu razvoju Ovčjega polja. V minulem letu se dela pri graditvi proge niso razvijala načrtno, ker železniško gradbeno podjetje, ki je vodilo dela, ni imelo dovolj delovne sile. Zaradi tega bodo morali letos nadomestiti, kar ni bilo opravljeno lani, hkrati pa se bodo borili za izpolnitev letošnjega plana.

V začetku tega leta so dosegli graditelji proge s požrtvovalnim delom zelo lepe uspehe. Trimesečni načrt so presegli za 56 odstotkov. Na prvem delovnem sektorju so končali zemeljska dela. Zgradili so nasip, dva podvoza in večji podporni zid. Na šestem sektorju so pred kratkim prebili enega najdaljših predorov. Na sedmem sektorju so prebili štiri predore. Predora številka 3 in 4 na tem odseku so prebili dva meseca pred rokom.

Letos v marcu je prišla na gradbišče proge Kumanovo - Štip prva frontna posebna brigada, ki je štela okrog 1000

Pariz. — Skupina fašistov je priredila v Parizu manifestacije izdajalcu francoskega naroda Petainu. Čeprav je bilo v bližini več policijskih organov, so Petainovi fašisti neovirano korakali po ulicah in vzklikali svojemu nekdanjemu šefu. Policisti niso aretirali niti enega fašističnega manifestanta.

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Po statističnih podatkih britanskega ministrstva za delo je bilo leta 1948 v Veliki Britaniji 1759 stavk, v katerih je sodelovalo 426.000 delavcev. Zaradi teh stavk je šlo v izgubo 1.240.000 delovnih dni. Iz istih podatkov je razvidno, da je bilo 1948. leta 38 stavk več kot prejšnje leto.

Berlin. — Stuttgartski »Wirtschaftszeitung« piše, da se je brezposelnost v biconiji v aprilu še povečala. V Nemčiji še ni bil zabeležen od krize leta 1930 tolikšen porast brezposelnosti. V vsej biconiji je 1.800.000 do 2.000.000 brezposelnih in polzaposlenih delavcev. Tisk piše, da grozi biconiji prava kriza in se depresivne tendence v industriji predmetov za široko porabo postopoma širijo tudi na druge panoge proizvodnje.

Pariz (Tanjug). V pariških predmestjih je bila protestna stavka 25.000 nameščenecv 150 zavarovalnih družb. Sklep o stavki so sprejeli v navzočnosti sindikalnih organizacij francoske generalne konfederacije dela, krščanskih sindikatov in skupine »Force Ouvriere«. — Nameščenici zavarovalnih družb zahtevajo minimalno mesečno plačo 15.000 frankov za 40-urni delovni teden in izplačilo predjemov, dokler njihove plače ne bodo dokončno urejene.

London. — Dva britanska sindikata, ki imata skupno 334.000 članov — Zveza državnih uslužbencev in Zveza električarjev — sta na svojih letnih skupščinah odbila poziv vodstva britanskih Trade Unionov, naj odstranijo komuniste z vodilnih položajev. Zveza državnih uslužbencev je prav tako z večino glasov sprejela resolucijo, v kateri obsodijo zahtevno vodstva britanskih sindikatov za ukrepe proti komunistom.

Berlin (ADN). Na narodni konferenci združenja žrtev nacističnega režima v Draždanih (sovjetska cona), ki so se je udeležili delegati iz Vzhodne in Zahodne Nemčije, je bila sprejeta resolucija Svetu zunanjih ministrov v Parizu. V resoluciji zahtevajo v imenu milijonov nemških antifašistov, ki so padli kot žrtve nacizma, da mora politična in gospodarska enotnost Nemčije temeljiti na antifašistični podlagi in da je treba z demokratično Nemčijo skleniti pravičen mir.

London (Tanjug). V London je prispele češkoslovaška trgovinska delegacija, ki se bo s predstavniki britanske vlade pogajala o trgovinskih in finančnih vprašanjih ter o nadomestilu za nacionalizirano britansko premoženje na Češkoslovaškem.

Budimpešta (Tanjug). — V navzočnosti delegacij ZSSR, Jugoslavije, ZDA, Anglije, Avstrije, Mehike, Češkoslovaške, Poliske, Kanade, Italije in Romunije se je začelo v Budimpešti zasedanje izvršilnega komiteja Svetovne federacije demokratične mladine. — O dosedanjem delu in bodočih nalogah je govoril predsednik federacije Guy de Boisson. »Naša prva in najvažnejša naloga«, je dejal, »bo povečanje množičnosti naše organizacije ter borba za mir in neodvisnost narodov proti voinim hujšakom in imperializmom.«

Kmetijska zadruga Bela-Železna Kapla, r. z. z. o. z.
Landwirtschaftliche Genossenschaft
Vellach-Eisenkappel, r. G. m. b. H.
V A B I L O

na redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 12. junija 1949 ob 11.00 uri v zadrugnih prostorih v Železni Kapli, Obirska cesta 247.

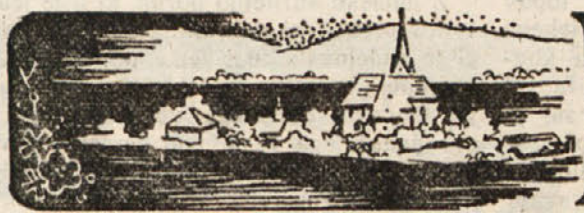
Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora
2. Poročilo načelstva in nadzorstva
3. Odobritev računskih zaključkov 1946/47 in 1947-48
4. Zadeva Havdej — kritje zgube
5. Razrešnica načelstvu in nadzorstvu
6. Bodoče poslovanje
7. Sprememba pravil
8. Volitev upravnega odbora
9. Volitev nadzornega odbora
10. Slučajnosti

Ako ob določenem uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši v smislu pravil eno uro pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih deležev in članov. Načelstvo

Nova zmaga KP Japonske

Tokio. — Na občinskih volitvah v Totori kandidat Ljudske fronte in zastopnik lista Ljudske fronte, Kandidat Komunistične partije Japonske za položaj mestnega svetnika je dobil 10.492 glasov, to je 56 odstotkov vseh oddanih glasov. (Pri parlamentarnih volitvah v januarju letos je dobil kandidat Komunistične partije 6.316 glasov). Reakcionarni kandidat je dobil 8.000 glasov. Novi župan mesta Totori, kandidat Ljudske fronte in zastopnik napredne stranke je dobil 11.667 glasov, kandidati desnih strank pa le 7415 glasov.

Po naši zemlji

Partizanski izlet v Selah

Zgodaj zjutraj nas je pozdravljalo najlepše vreme, ko smo se na binkoštni ponedeljek zbrali pri Maleju v Zgornjem kotu v Selah. Mnogo je bilo med nami bivših partizanov in partizank, ki so se prav nad Selami borili proti nacističnim hordam, in mnogo je bilo naših ljudi, ki so za časa partizanskih borb trpeli v izseljeniških taboriščih in zaporih. Zbrali smo se na partizanskem izletu, da pogledamo v kraje najhujših borb in ob starih deloma že razpadlih bunkerjih poživimo spomine na najslavnejše čase v zgodovini koroških Slovencev, ko so se najboljši sinovi našega ljudstva uprli tujemu nasilju in šli v oboroženo borbo za pravice, za svobodo slovenskega ljudstva na Koroškem in za boljšo bodočnost vsega delovnega ljudstva.

Od Malejeve hiše smo prepevajoč krenili v gozd in po stari poti, ki so jo neštetokrat prehodili naši partizani, prišli do bunkerjev, kjer se je nekaj časa nahajal Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. V te bunkerje so dan za dnem, ponoči in podnevi, prihajali kurirji in prinašali poročila ter odlašali navodila vsem edinicam, ki so se širom Slovenske Koroške borile proti SS-ovskim in vojaškim edinicam.

Pod »pokrajinskim« bunkerjem je bila kuhinja; še danes je lepo ohranjena, mimo teče voda, pred vhomom v bunker smo našli stojalo za žaganje drv, v notranjščini kuhinje je ležala stara posoda; vse je delalo vtis preproste domačnosti.

Na drugi strani dolinice smo videli Škribno, kjer je bil za partizane glavni prehod preko Karavank; v okolici so še sledovi kurirskih stanic, kjer so bivali kurirji, ki so držali zvezo med koroškimi in jugoslovanskimi partizani. Neki tovariš nam je pripovedal, kako težavna je bila vsakodnevna pot po ozki soteski in preko prelaza. Neštetokrat so jih Nemci napadli prav tedaj, ko so se nahajali v najtežjih položajih.

Pri bunkerjih smo se zadržali dalj časa in tov. Gašper nam je na licu mesta pripovedoval o težkih borbah, ki so jih partizani izbojevali na tem mestu. Pokazal nam je, kje so Nemci pobili partizane in kje so partizani zmagali nad veliko premočjo SS-ovcev. Na mestu, kjer so partizani bili najtežje borbe, smo se jih spomnili s petjem partizanskih pesmi, nato pa nadaljevali pot proti Horniku. Nad hišo sta bili dve partizanski bolnici; videli smo podrti ležišča, obložena s plešnivo slamo; narava je bila na delu.

Tam so nas čakali tovariši iz Podjune, prišli so s harmoniko in prepevajoč smo se vrnili k Hirsu, kjer se je medtem zbrala ogromna množica prebivalstva iz vseh sosednjih vasi. Zbrali smo se na mitingu, prepevali smo in se veselo pogovarjali. Selski pevski zbor pod vodstvom tov.

Šimana Olipa je zapel »Pesem o svobodi« in druge partizanske pesmi. Tudi tukaj je spregovoril tov. Gašper in v preprostih domačih besedah pripovedoval iz slavnih dni narodnoosvobodilne borbe ter govoril o borbi, ki jo vodimo danes. Ob petju in plesu je čas hitro potekal in preden smo se odpravili na pot proti domu, smo se še enkrat ozrli v mogočne skale Košute in v temne gozdove nad Selami, ki so bile dom naših partizanskih borcev.

S partizanskega mitinga smo poslali pozdravno pismo maršalu Titu, ter pisno konferenci zunanjih ministrov v Pariz. V tem pismu je rečeno: Na partizanskem mitingu v Selah dne 6. 6. 1949, na katerem je zbrano delovno ljudstvo iz

Sel in okolice ter veliko število partizanov vseh krajev in občin Slovenske Koroške, odločno zahtevamo tako rešitev koroškega vprašanja, ki bo slovenskemu ljudstvu na Koroškem zajamčilo vse nacionalne, socialne, gospodarske in kulturne pravice, to je rešitev v smislu jugoslovanskega predloga.

V to svrhu nadalje zahtevamo, da Svet zunanjih ministrov na svoji sedanjí konferenci zaslíši zastopnike koroških Slovencev tov. dr. Petka — predsednika Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, tov. Karla Prušnika — Gašperja — predsednika Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške in tov. Franjota Ogrisa — člana Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte, ki so od ljudstva Slovenske Koroške pooblašeni, da zastopajo naše interese pred visokim forumom.

Boroveljsko strelišče

Krasno nedeljsko popoldne nas je zvalilo v naravo. Pot nas je peljala skozi Borovlje, tja proti Dobravi. Sam borov gozd — kako lepa je tista pot! Ko gremo mimo boroveljskega strelišča, me je nekaj prešinilo in spomnila sem se nacističnega časa, ko so ravno na tem strelišču krvoločni SS-ovci streljali partizane. Visoki, temni bori bi gotovo vedeli mnogo tajinstvenega povedati, kar se je takrat v nočeh dogajalo okoli strelišča. Tovariš poleg mene pravi: »Gremo gledat, kje so fašisti streljali naše partizane.« Zavili smo okoli dvorišča velikega strelišča in ozka steza nas je pripeljala ravno pred nizka vrata, ki iz streliščnega dvorišča peljejo v borov gozd. »Vidiš, tukaj so tista vrata, pri katerih so SS-ovci pripeljali partizane in jih potem prav ob tistem zidu streljali.« In res — ogledujemo zid — vidijo se znaki krogel, 19 luknjica je in vse v višini moža. V duhu smo se poklonili junakom, ki so dali svoja mlada življenja, da mi živimo, ki so se žrtvovali za svobodo vsega delovnega ljudstva.

Spomnila sem se dogodka, ki so ga naši sosedje pripovedovali leta 1945, ko smo se iz izseljenišтва vrnili v domovino. Tako je bilo: Ko so leta 1943 prišli prvi partizani v našo vas, se je tem pridružil vedno več domačinov, — zavedali so se, da bodo samo v skupni borbi z jugoslovanskimi partizani pregnali s svoje zemlje največjega sovražnika slovenskega in vsega delovnega ljudstva. Na delu pa je bil tudi izdajalec — domačin, ki je vohunil za partizani in tako nekega dne v začetku leta 1945 izdal večjo partizansko edinico. Visok sneg je zapadel v vseh grapah in hribih, tako da je bilo težko priti do sosedov. Takrat so bili partizani visoko v hribih pri enem kmetu, ki jim je dal prenočišča in hrane. V jutranjih urah usodnega dne naenkrat opazijo, da

je vse polno švabov okoli hiše — bili so obkoljeni. Vnela se je borba. Ker so SS-ovci imeli že vso hišo obkoljeno in se partizani vsled visokega snega niso mogli takoj umakniti, so jih zajeli večje število. Med njimi so bili tudi trije domačini, o katerih se je samo takrat slišalo, nato pa je zginila vsaka sled za njimi. Šele pozneje so zvedeli, da so bili v Dachau-u umorjeni.

Neka ženska mi je jokaje pripovedovala, kako so SS-ovci gnali ujetnike skozi vas. Eden za drugim so korakali v visokem snegu. Prvi, tov. Janež, je moral nositi slovensko zastavo s peterokrako zvezdo. Švabi so to napravili v žasmeh — on pa jo je nesel s ponosom, saj je to bila zastava, pod katero se je boril in s katero na čelu so partizani zmagovali v najhujših bitkah proti sovražnikom. S to zastavo je korakal kot ujetnik, bil je prepričan, da bo ta zastava tudi v zadnji bitki zmagala nad podivjanimi hitlerjanskimi morilci. Pozneje so zvedeli, da so ujeti junaki svoje življenje končali prav na boroveljskem strelišču.

Spomin na ta dogodek nam bo ostal neizbrisen — vsemu našemu ljudstvu bo ostal v spominu kot žrtvenik, na katerem so padali in umirali najboljši naši sinovi. Še dalje smo se zamudili na spominskem mestu in nihče ni spregovoril besedice, nahajali smo se na kraju, ki je za nas svet. Veliki temni bori pa so zašumeli, kot bi hoteli reči: mi smo bili priča, kako hlabro so ti junaki gledali smrti v obraz.

Nasproti nam pride tovariš in ko vidi, kako tiho in nemo gledamo pred se, prične pripovedovati: Na binkošti je bilo šest let, ko so švabi ujeli dva partizana. Privzeli so ju k drevesu in ju v največji vročini čez binkošne praznike pustili stati na soncu, da sta bila že na pol mrtva. Čez nekaj dni se je pozno v noči slišal strel in drugi dan ni bilo več videti pri-

vezanih. Nisem zdržal, tako pripoveduje tovariš dalje, ko se je naredila noč in je mesečina blede svetila skozi visoke bore, sem šel proti gozdu, da vidim kakšno sled — in res: zemlja je bila vsa razkopana in ko sem se sklonil, sem videl, da je nekdo skušal zabrisati sled. Malo sem kopal pa sem našel trupli onih dveh, ki so jih prejšnjo noč ubili. —

Vsi smo utihnili in se zagledali v temno tratico, kjer so rasle prve vigradne cvetice. Vsa zemlja tam je poškopljena s krvjo naših nesmrtnih junakov.

Vovbre

Dne 2. t. m. se je pri tov. Grilu v Vovbrah zglasil neki Regensberger, ki se je predstavil kot uradnik varnostne direkcije v Celovcu. Spraševal je, če je tov. Gril tisti, ki »agitira« za pošiljanje otrok na letovišče v Jugoslavijo. Hotel je vedeti, kdo je tov. Grilu dal navodilo, da zbira otroke za počitniško kolonijo in da če ve, da mora za to imeti posebno dovoljenje. Tov. Gril mu je odgovoril, da pri pošiljanju otrok v Jugoslavijo nimamo nobenih tajnosti, saj smo vse potrebno objavili v Slovenskem vestniku; poleg tega pa je otroška akcija vsakoletna in bi si g. Regensberger brez nadaljnega lahko prihranil pot v Vovbre. Po brezuspešnem obisku pri tov. Grilu se je uradnik podal naprej in tudi pri starših, ki nameravajo poslati otroke v Jugoslavijo, spraševal, kdo da propagira za akcijo.

Posebno značilno se je v zvezi z otroško kolonijo izrazila tudi bivša nacistka in sedanja občinska uradnica Šlaper, ko je tov. Karnarjevo, ki je prišla na občino zaradi potrdila za potni list, nahlulila, da je to »propagandno« pošiljanje otrok v Jugoslavijo.

Oba primera nam kažeta, da hočejo naše ljudi ustrahovati, da bi svojih otrok ne pošiljali v počitniške kolonije v Jugoslavijo. Na drugi strani pa avstrijske oblasti brez vsakega pomišljanja pošiljajo otroke v fašistično Francovo Španijo, kjer otroci trpijo lakoto in pomanjkanje in kjer mladino zastrupljajo s fašistično ideologijo. Kljub ustrahovalnim metodam pa bomo svoje otroke še nadalje pošiljali v napredno ljudsko državo, ki z vsemi močmi skrbi za zdrav razvoj mladega naraščaja.

Bilčovs

Dne 26. maja t. l. je bil pri nas sestanek Antifašistične fronte žena. Po izčrpnem referatu tovarišice Milene, ki je naglasila pomen in važnost organizacije AFŽ zlasti danes, ko nadaljujemo borbo za najosnovnejše življenjske pravice, za svobodo in enakopravnost ter za resničen in trajen mir, so navzoče žene in matere v živahni in stvarni diskusiji obravnavale položaj v domači okolici in izdelale konkreten načrt za delo v bližnji bodočnosti.

Vsem izseljencem

Zveza slovenskih izseljencev v Celovcu opozarja vse izseljence, da vložijo vse potrebne dokumente za izstavitvev izkaznice žrtev (Opferausweis). Pravico do izkaznice imajo vsi izseljenci, tudi otroci, ki so bili rojeni v izseljeniškem taborišču. Vsak posameznik naj Zvezi slovenskih izseljencev v Celovcu, Salmstrasse 6, pošlje naslednje dokumente:

1. domovinski list,
2. potrdilo bivališča,
3. izjavo namesto prisege, da ni bil član NSDAP ali njenih podorganizacij,
4. odlok gestapa, da je bil razlaščen. Kdor tega nima, naj mu občina potrdi, da je bil izseljen,
5. za vsako osebo 2 (dve) slike.

Vse izseljence prosimo, da dokumente pošljejo najkasneje do 31. julija 1949.

Zveza slovenskih izseljencev
Celovec, Salmstrasse 6.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško
naznanja:

Kmečka zborovanja bodo:

12. junija 1949 ob 8. uri zjutraj v St. Jakobu v Rožu v prostorih Narodnega doma,
- ob 9. uri zjutraj pri Šoštarju v Globasnici,
- ob 3. uri pop. pri Krevcu v Cirkovčah.

Kmečko posvetovanje bo:

12. junija 1949 ob pol 3. uri pop. pri Prangerju v Zmotičah za odbornike obč. odborov Bekštajn in Podklošter.

Občinski občni zbori bodo:

19. junija 1949 ob pol 10. uri dop. pri Čimžarju v Kotmari vesi,
- ob 16. uri pop. v kolodvorski restavraciji v Podravljah.

M. ILJIN

POVEST O

VELIKEM NAČRTU

Kaj to pomeni?

Na videz ni v tej knjigi nič zanimivega, to so pač številke kakor v kakšni učni ali znanstveni knjigi.

Kaj lahko razvidimo iz števil?

Na bregu velike reke se rušijo v drobce velike skale. Strašni stroji, podobni predpotopnim živalim, se vzpenjajo po ogromnih stopnicah, ki so izsekane na po-bočju gore.

Nova reka nastaja tam, kjer je ni bilo. 100 kilometrov dolga reka.

Novo ogromno jezero je nastalo tam, kjer je bilo prej močvirje.

V stepi, tam, kjer sta uspevali samo žukva in pirnica, valovi pšenica na poljih, ki se razprostirajo na stotine kilometrov daleč.

Letala letijo nad sibirsko tajgo, v kablinah pa sede križmgledi ljudje v čudnih oblekah iz živaljskih kož.

V Kalmiški pokrajini se dvigajo sredi gole stepe železobetonska poslopja poleg koč, ki so pokrite s kožami velblo-

dov. Jekleni stebri so posejani po vsej pokrajini. Vsak ima štiri noge in mnogo rok, a v teh rokah so žice. Po žicah teče tok, teče sila in moč rek in slapov, močvirne šote in premogovnih ležišč.

Vse to je povedano v številkah, vse to je napisano v knjigi s številkami. In ta knjiga se imenuje »PETLETNI NAČRT«.

Težka naloga

Povedati o tem velikem načrtu je velika in težka naloga. Povedati v drobnih knjižici to, kar je podano na 1680 straneh števil, razpredelnic in kratkih pojasnil je pač težko. Na tisoče ljudi je bilo zaposlenih s petletnim načrtom, jaz pa naj sam o vsem pripovedujem!

Ta načrt že ni več načrt, številke se izpreminjajo v reči. Ako bi hotel pripovedovati o vsem, bi moral biti povsod navzoč, kjer se gradi, moral bi videti vse s svojimi očmi. Toda videti ne zadostuje, treba je tudi vse razumeti. Jaz sem inženir in poznam najboljše tisti del

tehnike, v katerem sodelujem. Pisati pa moram o vsej gradnji. Ako bi hotel dobro izvršiti to nalogo, bi moral biti kovinar, agronom, mehanik, kemik, gospodarstvenik, prometnik in hidrotehnik.

Povsod biti in vse znati pa je nemogoče.

Kajpak, marsičesa ne bom povedal, marsikaj bom izpustil. Naj drugi več povedo, naj dodajo in pojasnijo, česar nisem jaz povedal ali sem premalo povedal.

PRVO POGlavJE

Dva svetova

1. Petletni načrt

»Petletni načrt« ni načrt ene same varne, temveč je načrt dva tisoč štirih tovarn. Pa ne samo tovarn, temveč tudi načrt mest, elektrarn, mostov, ladij, železnice, rudnikov, sovhovoz (državna posestva), kolhozov (nekakšno združeno posestvo), šol in knjižnic. Je to načrt obnove vse države. Ta načrt ni enega ali dveh ljudi, temveč so ga sestavljali tisoči strokovnjakov. Gradnje pa se je oprijelo na milijone delavcev. Mi vsi bomo gradili »petletko«.

Najprej so o petletki razpravljali v decembru leta 1927 na XV. kongresu komunistične stranke. (Dalje)

ŽENA v borbi in delu

Naše žene v borbi za svobodo

Urbanov kot se je imenoval kraj, kjer sta bili partizanski bolnici. Pokretna in nepokretna, tako smo jih imenovali. Pokretna bolnica, v katero smo sprejemali lažje ranjence, je bila zgrajena v dolini v gostem gozdu, prav skrbno zavarovana pred sovražnikom, toda nedaleč od gozdne poti, ki je iz gorskih pašnikov vodila proti dolini k Urbanovi kmetiji. Urbanova kmetija je poznana vsakemu partizanu, saj so prav v njej našli zavetišče bolniki, ranjenci in vojska, ki je hodila tod mimo. Urbanova mati in njeni dve hčerki so bile zelo skrbne, kadar koli si pri njih potrkal, ali je to bilo podnevi ali ponoči, vedno so se sprejeli s prijaznim pogledom in ljubeznijo. Zdelo se ti je, da si vstopil prav v svojo lastno hišo, kjer ti bo postregla tvoja mati. In taka je bila tudi Urbanova mati.

Tudi k drugi, »nepokretni« bolnici je vodila pot prav tu mimo, in nešteto krat smo se zgledali prav pri naši skrbni Urbanovi materi, vedno so nam dobro postregli, če niso imeli kaj drugega, smo dobili toplo mleko s kruhom.

Naša bolnica je bila zgrajena visoko v gori med skalami, do nje pa je vodila samo ena pot in to je bila dolga lestva s 65 prečkami. Ob nevarnosti smo lestvo dvignili med skale in za seboj zabrisali vsako sled, ki bi nas mogla izdati. Prav nihče ne bi mogel slutiti, da se tako visoko med skalami nahaja partizanska bolnica. Obe bolnici pa sta bili podobni majhnim vasicam, v katerih se je človek prav prijetno počutil, kljub temu da je krog in krog bil sovražnik in da smo bili izpostavljeni nevarnosti.

Bila je znana štajerska ofenziva, nemška fašistična vojska je divjala v Solčavski dolini, po vsej Štajerski in Koroški, in požigala vasi in domove. Nešteto v bitkah ranjenih tovarišev je prav v teh naših bolnicah našlo zavetišče in zdravniško pomoč. Bil je pač »naš dom«, tako smo ga imenovali bolniki in ranjenci. Bolničarki Majda in Marica sta posvečali vso skrb ranjencem, bilo je seveda veliko dela, kajti morale sta skrbeti tudi za njih prehrano. Bili so sami težko ranjeni tovariši, ki so morali dobivati posebno dobro hrano. Naša Lenka, ki jo večina naših koroških partizanov prav dobro pozna, pa je ranjencem kuhala. Doma je iz Lobjnika pri Železni Kapli, pri Mikeju; bila je tako dobra kuharica, da so bili ranjenci vsi zelo zadovoljni. Skrbela je,

da je v zalogi bilo vedno dovolj hrane. Ko je videla, da bo hrane kmalu zmanjkalo, je poklicala intendante, bili so mladi fantje doma iz Koroške, ki so se napotili v dolino po hrano. Tudi Majda, Marica in Lenka so si zadale naloge na rami in se s tovariši podale v dolino, da preskrbijo vse potrebno za ranjence. Pot je bila seveda naporna, ker se je vsa hrana morala prenesti po dolgi lestvi. Toda pri Lenki ali drugih partizanih nikdar ni bilo slišati tožbe, da je pot pretežka, prenaporna, kljub temu da so včasih po ure daleč v nahrbtnikih nosile 30 do 40 kg. V snežnem metežu ali dežju je bila pot po lestvi zelo nevarna, pripetilo se je, da se je odtrgala skala in se zakotalila po lestvi. Lenka pa je bila korajžna in je celo druge spodbujala. Čeprav smo pot dobro poznali, smo morali paziti, da se nismo zgubili v gozdu ali med skalami.

Jugoslovanske žene so si priborile svoje pravice

Dvajset let se je v stari Jugoslaviji boril delavski razred proti režimom politične in socialne reakcije, ki so bili sicer različnih imen, toda istega izvora.

Organiziral se je v svoje sindikate in se neustrašeno boril vedno na strani ekonomsko izkoriščanih in nacionalno zatiranih narodov Jugoslavije. S to borbo so bile pozicije reakcije od delovnega ljudstva ogrožene, pozicije vladajoče kliče, ki je, zavedajoč se stvarne in preteke moči organiziranega delavstva, ob vsaki priliki namerjala svoje krvave udarce na borbene delavske sindikate in uporabljala razne drastične načine napram njim kot vodilnim, zaščitnim organizacijam delavskega razreda.

Vladajoča reakcija se je mnogokrat neposredno in neprikrito »lotila posla« ter zabranila borbene sindikate in zaplenila njihovo imetje.

Razumljivo je, da pod takimi pogoji borbeni del delavskega razreda kljub svoji žilavosti, borbenosti in politični zrelosti vodstva ni mogel doseči posebnih uspehov v pravični borbi za izboljšanje svojega položaja.

Ni mogla koristiti niti izbojevana delavska zakonodaja, niti ustanova delav-

Iz doline se je slišalo grmenje topov ter pokanje brzostrelk in pušk. Nekega dne smo že mislili, da je ofenziva končana, ker je v dolini vse utihnilo. In vsi smo se tega trenutka razveselili, saj je borba trajala že ves teden. Toda prav v tem trenutku smo sprejeli obvestilo, da smo izdani in da nas Nemci nameravajo obkoliti. Kaj naj napravimo, snega je bilo do pasu. Prva skrb je bila, da bi ranjence spravili na varno. Na mestih, kjer bi po skalah lahko priplezali do nas, smo postavili straže. Tudi lestvo, ki bi nas lahko izdala, smo potegnili kvišku in tako zabrisali vsako sled za seboj.

Spet se je pričela borba; streljanje je prihajalo vedno bliže in v tem trenutku smo bili prepričani, da smo izdani. Izpred kuhinjskih vrat smo opazovali nemške vojake, ki so se sprehajali po poti pod nami. Pričelo je deževati in mrzaj je pristikal, da je v baraki postalo neprijetno hladno. Misel da smo izdani, nam ni šla v glavo, kako naj bi bilo to mogoče, saj smo vendar imeli tako dobro skrivališče. Vsako drugo uro smo izmenjali straže, v dolino je bilo treba poslati patruljo, da zve, kakšen je položaj. Za vse to nam je skoraj primanjkovalo ljudi, kajti bolniškega osebja smo imeli le za največjo silo.

(Se nadaljuje.)

Z junaško štiriletno borbo, ki ji je jedro tvoril prekaljeni delavski razred, v kateri je sodelovala tudi žena, poučena z izkušnjami, z borbo pod vodstvom modrega človeka, doraslega velikemu dogajanju današnjega časa, pod vodstvom velikega Tita, je ustvarjena nova domovina — nova Jugoslavija.

Kakor ni demokracije, kjer ni svobode in enakosti za vse poštene ljudi organizirane narodne skupnosti, tako ženi pripada naravna in logična enakopravnost z mošcem, katero je tudi dobila šele v novi Jugoslaviji, v domovini resnične demokracije.

Tej ženi, ki jo je zavest povedla v težko borbo za uresničenje nove domovine, take domovine, v kateri ima žena svoje pravo mesto — mesto človeka in ne sužnja — tej ženi ne bo težko stati na braniku pridobitev. Uresničen je sen delovne žene, popravljena je zgodovinska krivica v njenih pravicah, odprta ji je pot na vsa polja.

GOSPODINJSKI NASVETI

Če dodamo zadnji vodi, v kateri splaknemo volnene reči, košček kafe, se nam ne bo treba bati, da bi prišli do njih moli.

Perila iz umetne svile ne obešamo, ampak ga zavijemo v brisačo in zlikamo.

Košček sladkorja ali dve žlici nezavretega mleka v zadnjo vodo, v kateri izplakujemo bele svilene reči, bo preprečilo, da svila ne bo porumenela in postala preveč mehka.

Škrob (Stärke), v katerem nameravamo poskrbeti moške ovratnike, napravimo takole: Škrob mešamo z nekoliko mrzle vode tako dolgo, da se začne peniti. Nato dodamo vrele vode in ko začne škrob trditi, mu dodamo tri koščke sladkorja in košček surovega masla.

Jajčne lupine operemo, posušimo, zdrobimo in jih denemo v belo vrečko, jih s perilom v loncu kuhamo. Perilo bo lepo belo.

Umazano usnjeno pohištvo očistimo, če dodamo vodi nekoliko salmijaka in drgnemo z mehko krpicco.

Majhne preproge, ki se nam na koncih vihajo, popravimo, če jim všijemo na koncih tanko žico. Najboljša je taka, ki se uporablja za klobuke.

Salmijak odpravi madeže rdečega črnila, sadja in trave.

Boraks odstrani madeže čaja in čisti bakrene predmete, email, odstrani barve in čisti slamnate klobuke.

Mleko čisti email, gips, bele rokavice in bele čevlje.

19

Kakor divja jaga je šlo od ustja doline pa gor do njenega konca, zavikalo danes tu, jutri tam, planilo v to kotlino, se dvignilo iz one globače, zatarnalo in zaprosilo v črnem lesovju Bistre, zatulilo, zaklelo in zagrozilo med bregovi Struž in Plata... Senca svobode je kot divja jaga hušknila po dolini. Uboga gmajna jo je vsrkavala skozi svoje široko odprte, hladne nozdrvi, srkala in se opijala z njeno rošno sladkostjo...

V treh dneh je lačno ljudstvo oplenilo vse trgovine po dolini, katerih lastniki so bili pristaši avstrijskega režima, odiralci ljudstva, hlapci zamrznene oblasti; v treh dneh je pregnalo vse njene predstavnike iz občin, šol, žandarmerijskih kasarn, gozdnih uradov, rudarskih in fabriških direktorij. Pritisk ljudstva je bil tako splošen, tako silen, da so se predstavniki stare oblasti potuhneli sami od sebe, se poskrili, zbežali. Vsa javna uprava je nehala delovati, dolina je bila brez oblasti, prepuščena sama sebi.

Skozi njo so drveli neskončno dolgi vlakci noč in dan, dan in noč, vsi v eno smer, v zaledje. Sivi in rjavi kosmati soldati so čepeli na stopnicah, na odbijačih, po stre-

hah vagonov; lokomotive so dirjale skozi postaje, nihče se teh vlakov ni upal ustavljati, kajti iz vagonov so pokale puške; le od daleč so ljudje opazovali ta strašni beg.

Kmalu so zaživele tudi ceste; po deželni cesti so se začeli poditi najprej avtomobili, potem so se pojavili osamljeni jezdec, nato vprege, trenski vozovi, potem pešci; kmalu so oživele tudi stranske ceste.

Med bregovi Mežice je vzkripelo: »Svoboda...«

»Svoboda!« je rekel stari močivski ded, najstarejši človek v Jazbini, ki je lezel v devetdeseto leto. Bil je pravi potomec tistih lastnikov, ki so Močivje prodali grofu, on pa je ostajal in ostal pri hiši kot staro poludje (ropotija) ter je živel z vsakokratnimi najemniki kot njihov pravi ud.

Dvodnevna Petruhova odsotnost, vse razburljive novice zadnjih dni niso spravile deda niti iz ravnotežja niti z njegovega zapečka. Tretji dan je Petruh splezal na eno izmed treh starih silnih in košatih smrek, ki so stale pri gonjah in bile daleč naokoli znane pod imenom »pri treh smrekah«; začel jo je klestiti gori pod vrhom. Da bi dal duška svojim zma-

govlavinim občutkom, je po stelarajsko nabijal poštrkljih. Ker je bila smreka volinasta, je deblo odgovarjalo z zvonečim odmevom, ki je napolnil vso Jazbino.

»Tok, tok, t-o-o-k, t-o-o-o-o-k.«

Ta odmev je prodril v izbo do dedovega zapečka. Njegovo gluho srce je takoj odgovorilo... Vstal je in odšel proti trem smrekam. Naslonjen na plot je skušal s svojimi starimi očmi doseči vrhove teh ponosnih, legendarnih dreves, a zaman. Nato je zamižal in rekel:

»Vrhov ne vidim, ali vidim da je stelja na tleh! Zdaj verjamem, da je prišla svoboda!...«

Močivski ded se je potem splazil k steli, objel z rokami konce vej in zamišljen gladil drobne sesulje.

»Da, zdaj je svoboda tukaj...!«

Vsa močivska družina se je zbrala okrog smreke in opazovala, kako vihti Petruh sekiro, kako se mu oder odsekanih vej pod nogami zmeraj bolj širi in kako prihaja vedno nižje.

»Pazi, da se ti kaj ne primeri!« je klicala mati v višavo.

Mati je bila edina v tej družbi, ki tega praznika svobode ni obhajala z mirnimi občutki. Bila je še polna pomislekov in sprva je skušala pregovoriti sina, naj ne gre klestiti, naj ne pogazi te stroge gozdarske odredbe.

Toda Petruh ni zdržal:

»Vsi klestijo, Kopicar, Naraglav, zakaj bi mi ne?...«

Šele ko je zagledala sina v vrtoglavi višini in je orjaško drevo zabobnelo pod udarci sekire, je tudi njo prevzelo rahlo, še boječ občutje neznane ji slutnje.

Petruh je doklestil smreko. Orjaško deblo je zdaj vitko štrlelo v višavo, mrzli veter je nalahno stresal njegov vrh.

Okrog debela pa je ležal visok kup stelje. »Če oklestim še oni dve, bo stelje do svečnice!« se je bahal Petruh.

Tedaj se je oglašil ded:

»Pusti oni dve za spomin! Ena je oklestena in bo svetu kazala, da je svoboda tu — a ostali dve naj se košatita dalje.«

»Prav imate!« je potrdil Petruh.

Družina se je zagnala v steljnati kup ter začela pipati iz njega ogromne, košate veje.

»Kakšna stelja in koliko drv!« je vzkliknila Močej.

Lizogica in Gustač pa sta se objestno zavalila na kup.

Stari ded je slonel ob plotu in še dalje zamišljen strmel v črni les nad Močivjem; kdaj pa kdaj si je z roko potegnil po nagubanem čelu, kot bi se nečesa važnega ne mogel spomniti. Naposled se mu je razvedril obraz.

»Ali veste, kdaj so bile te smreke zadnjikrat oklestene?«

Osem oči ga je radovedno pogledalo.

»Osemindesetega leta! Potem so bile že predebele in Močivci jih niso več klestili. Pozneje pa so prišli grofje...«

Čez nekaj časa je spet rekel:

»Ali veste, kdo je te smreke zadnjikrat klestil?«

In spet ga je pogledalo osem oči.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Glavni urednik: Franjo Ogriz odgovorni urednik: France Kosutnik, oba Celovec Salmstraße 6. Uprava: Celovec, Völkermarkter Straße 21. Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec, - Klagenfurt 2, Postschließfach 17. Tiska: Kärntner Volksverlag G. m. b. H. Celovec 10. Oktoberstraße 7